
„NO WORRIES, MATE!“ ANEB PRÁVO NA DRUHÉM KONCI SVĚTA.

„NO WORRIES, MATE!“ ANEB PRÁVO NA DRUHÉM KONCI SVĚTA.

I v Austrálii mají právníky. Jedná se o speciální druh parazita (nazýván „lawyers vine“, lat. calamus moti, zkráceně „právník“). Tento parazit napadá stonky palmových listů, obrůstá je a živí se na nich. Jako by mu to nestačilo, pokryje také celý stoněk svými bodavými výhonky a zachytává se na všem možném. Jestliže při pochodu pralesem o takového právníka zavadíte, zachytí se na vašem oblečení a zbavit se ho je dost obtížné. Prostě právník.

V Austrálii však pochopitelně existují i právníci druhu Homo (do určité míry) sapiens sapiens. Tento druh neroste jen tak divoce v buši, ale navštěvuje renomované australské či světové univerzity. Jako i jinde ve světě, v Austrálii patří studium práva k prestižním a vyhledávaným oborům. Právnických škol (fakult) je po Austrálii několik desítek. Mezi nejprestižnější se řadí University of Sydney, University of Melbourne, Monash University (Melbourne), University of Queensland (Brisbane) a Australian National University (Canberra).

Zájem o studium práv je větší než nabídka, a proto je třeba počet uchazečů omezit. V Austrálii se tak děje výběrem na základě výsledků středoškolského vzdělání. Hodnocení středoškolského studia se kupříkladu ve federálním státě Queensland uskutečňuje prostřednictvím tzv. komplexního hodnocení studenta, které hodnotí jeho celkové výsledky (tzv. Overall position) v kombinaci s výsledky v oblasti jeho oborového zájmu (tzv. Field position) v rámci středoškolského studia. Uchazeči s nejlepšími výsledky středoškolského studia pak mohou zamířit na elitnější instituci.

Základním diplomem vysokoškolského studia práva je Bachelor of Laws (LLB). Studium tohoto programu trvá zpravidla 4 roky. Australský studijní systém je však velice inovativní a proto se v současnosti pozornost přesunuje spíše k tzv. dual degrees, tedy studiu práva v kombinaci s dalším oborem. Kombinace jsou různé – např. Právo a Informační technologie, Právo a Makroekonomie, Právo a Management, Právo a Filosofie. Většina studentů studuje v těchto duálních programech, neboť jejich šance na uplatnění se při znalosti ještě dalšího oboru rapidně zvětšují. Studium v duálním programu trvá 5 let, většina studentů však potřebuje k jeho dokončení delší dobu, zpravidla 6 let.

Další studijní programy na právnických fakultách zahrnují J.D. (Juris Doctor), různé druhy postgraduálních specializačních diplomů (Graduate Certificate), Master of Laws (LLM) a také akademické kvalifikace, které jsou získávány výzkumem (doktorát (Ph.D.) a Master of Philosophy (MPhil)). Juris Doctor není, jak by mohl název plést, doktorát. Jedná se o jednoletý rekvalifikační kurz, který je otevřen absolventům vysoké školy s jiným než právnickým vzděláním. Jednorocní rekvalifikace pak umožňuje, v případě následné praxe a úspěšně složené advokátní zkoušky (bar admission exams), vykonávat advokátní praxi. Graduate Certificates jsou velice různé a flexibilní. Snaží se vyjít maximálně vstříc požadavkům a možnostem posluchačů. Vzdělání je chápáno jako služba, za kterou je univerzita placena. Musí proto nabídnout maximální servis svým zákazníkům. To však neznamená, že zaplacením studijních poplatků si posluchač „kupuje“ diplom. „Úmrtnost“ při zkouškách a studiu obecně je v Austrálii vyšší než v České republice.

Poplatky a peníze za studium: vzdělání není nikde zadarmo. Poplatky za studium se v Austrálii dost liší v závislosti na vysoké škole. Prestižnější školy pochopitelně vyžadují vyšší poplatky za studium. Za jeden předmět zaplatí kupříkladu na University of Queensland australský student 1.400 AUD, zahraniční student 1.800 AUD. Celkové poplatky za studium v LLB obnášejí pro australského studenta 44.800 AUD, pro zahraničního studenta 57.600 AUD. Jeden australský dolar (AUD) je přibližně 18 korun. Méně prestižní regionální univerzity účtují ale jen polovinu či třetinu této částky.

Za vzdělání se platí, není však nedosažitelné. Australská federální vláda ve spolupráci s vládami členských států Australského svazu zavedla systémy stipendií a půjček. Systém půjček (HECS – Higher Education Contribution Scheme)

umožňuje financování studií formou vládních půjček za mírné finanční účasti studenta. Student začíná tyto půjčky splácet až po ukončení svého studia a dosažení určité výše příjmu. Navíc poplatky za studium v Austrálii nejsou v porovnání s kupříkladu se Spojenými státy nikterak horentní. To, co se v Austrálii platí za kompletní pětileté studium, zaplatí student na prestižnější americké univerzitě za jeden rok. V kvalitě studia přitom není propastný rozdíl, jak tomu často bývá mezi evropskými a americkými univerzitami.

V průběhu mého pobytu v Austrálii (druhá polovina roku 2003) projednával Australský parlament navýšení poplatků za studium pro australské studenty. Bylo velice poučné sledovat veřejnou diskusi, která v této souvislosti na univerzitě a obecně probíhala. Za studium se přirozeně nikdy nikomu platit nechce. Z mých diskusí s kolegy na univerzitě však vyplynulo, že si sami neumějí jiný způsob financování univerzit dost dobře představit. To, proti čemu se studentské odbory bouřily, byla spíš jen výše poplatků, nikoliv poplatky jako takové. Z pozice českého studenta, který měl možnost pobývat i na jiných evropských univerzitách jsem se domníval, že postup australské vlády je nevyhnutelný, jestli si mají australské univerzity udržet současný standard. Australský systém totiž našel, dle mého názoru, vcelku rozumný kompromis mezi předraženým studiem amerického střihu a nekvalitním vysokoškolským marastem větší části Evropy, který je „zdarma“. Výsledkem australského modelu je fungující systém studia na velice slušné úrovni, na kterém se podílí jak vláda, tak studenti.

Studium v Austrálii je dost „easy-going“. Tím nemyslím jednoduché, ale uvolněné. Jistě to je důsledkem celkově uvolněného australského naturelu. Je to zřejmě také tím, že jak studium, tak jeho hodnocení jsou průběžné. Studenti tedy nemají přes semestr prázdniny, které pak vykoupí měsíčním stresem a žaludečními vředy během zkouškového období. Značná část studia v humanitních oborech probíhá formou samostudia předepsané literatury, jejím hodnocením a psaním prací na zadaná témata. Hodnocení v rámci jednoho předmětu je formou dvou až tří částečných známek, které jsou udělovány za práce (tzv. „essay“ či „assignment“ na zadané téma) v průběhu semestru. K závěrečné zkoušce pak student přistupuje jako k něčemu, co tvoří jen 40% či 50% jeho výsledné známky. Esejem bývá rozbor určitého abstraktnějšího právního tématu (např. názor studenta na čerstvé rozhodnutí Australského nejvyššího soudu v otázce svazků homosexuálů). Assignment je řešení zadaného případu. Jakékoliv písemné zadání je omezeno maximálním počtem slov, které smí práce obsahovat.

Australské univerzity jsou anglosaské univerzity. Z toho plyne jiný charakter výuky, než je zvykem v ČR a jinde v kontinentální právní kultuře. Imperativem a cílem je vychovat samostatně uvažujícího jedince, který je schopen vyhledat si informace, pracovat s nimi a smysluplně je použít. Z toho též plyne jiný styl výuky. Nehodnotí se, zda a kolik se toho student naučil nazpaměť, ale jak umí s informacemi pracovat – především argumentačně. Jak pedagogové, tak studenti umí pracovat s informačními databázemi. Obě strany proto chápou, že vrcholem vědění není telefonní seznam právních předpisů.

Jak již zmíněno, univerzitní vzdělání je chápáno jako služba. Poskytování této služby má silné veřejné aspekty (detailní regulace, finanční účast státu atd.), ale svým charakterem se jedná o službu. Z toho plyne také jiný přístup pedagogů. Neexistuje, aby pedagog nebyl ve svých konzultačních hodinách či studenta odbyl. Pedagog je na univerzitě pro a kvůli studentovi. Když jsem ve druhém semináři formální logiky zapochyboval, zda může být platný induktivní argument z jediné premisy, strávili jsme s vyučujícím tohoto předmětu další měsíc ve vzájemné emailové korespondenci a diskusích na toto téma. Na druhé straně je pochopitelné, že obdobný přístup si může dovolit pouze člověk, který se nepotácí, jako tuzemský vysokoškolský pedagog, na hranici životního minima.

Nejen studiem živ je student. Na australských univerzitách jsou často činné různé studentské spolky a kluby. Jsou jich desítky. Nejedná se pouze o spolky profesní (právnícké, lékařské atd.), ale i o společenské kluby. Kupříkladu na University of Queensland se mi v průběhu prvního týdne semestru, kdy se spolky aktivně představují novým studentům, vryly do paměti „Beer Society“, jejíž zaměření není myslím třeba do detailu rozebírat a „Romantic Languages Society“. Činnost Romantic Languages Society spočívala v pravidelném promítání filmů v „romantic languages“, tedy ve francouzštině, italštině nebo španělštině. Přirozeně s titulky, aby členové spolku rozuměli, cožže to ten Marcello Mastroianni šeptá té slečně ve Fontáně di Trevi.

Jedním z nejúžasnějších zážitků na australských univerzitách je však etnická diverzita a multikulturalita. Nejedná se o diverzitu proklamovanou, ale diverzitu skutečně prožívanou. V jednom semináři proto budete sedět mezi Japoncem a Němcem, jindy budete pracovat na projektu se Singapurcem a Američanem. Obdobné zkušenosti vás nesmírně obohatí. Přirozeně to občas zaskřípe. Ale jste v Austrálii – slunce svítí, vlny se dobře lámou a pivo se chladí, takže „No worries, mate!“.

Michal Bobek

Autor strávil, v rámci meziuniverzitní výměny Univerzity Karlovy v Praze, zimní semestr 2003/2004 na T.C.Beirne School of Law, University of Queensland, Brisbane.

Mé díky náleží Fondu Mobility UK a Nadaci Sasakawa za finanční podporu.

ZAJÍMAVÉ INTERNETOVÉ ODKAZY:

AUSTRALSKÉ UNIVERZITY

University of Queensland <http://www.uq.edu.au/>

University of Queensland School of Law <http://www.law.uq.edu.au/>

Australian National University (Canberra) <http://www.anu.edu.au/>

University of Sydney <http://www.usyd.edu.au/>

Melbourne University <http://www.unimelb.edu.au/>

Monash University <http://www.monash.edu.au/>

The Group of Eight (Australian Leading Universities Association)

<http://www.go8.edu.au/>

Seznam Australských univerzit http://www.avcc.edu.au/australias_unis/individual_unis/

STUDIUM V AUSTRÁLII

Studium v Austrálii (oficiální stránky Departement for Immigration) <http://www.immi.gov.au/study/index.htm>

Velvyslanectví Australského svazu ve Vídni (též pro ČR)

<http://www.australian-embassy.at/>

Přehled platných meziunivezitních dohod Univerzity Karlovy <http://www1.cuni.cz/cuni/ruk/zahran/dohody/.cs>

Fond Mobility Univerzity Karlovy <http://www.cuni.cz/UK-587.html>

Nadace Sasakawa při Univerzitě Karlově <http://www.cuni.cz/UK-490.html>

Další agenturní (komerční!) odkazy:

<http://www.studiumvaustralii.cz/>

<http://www.australiaonline.cz/main.htm>